

**ДЕЯКІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
КРИМІНОЛОГІЧНОГО ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ ОПЕРАТИВНИМИ
ПІДРОЗДІЛАМИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ****SOME ASPECTS OF CRIMINAL LAW REGULATION OF CRIMINOLOGICAL CRIME
PREVENTION BY OPERATIONAL UNITS OF LAW ENFORCEMENT AGENCIES**

Джу́жа А.О., д.ю.н., доцент,
провідний науковий співробітник відділу проблем публічного права,
Науково-дослідний інститут публічного права,
ORCID ID: 0000-0003-0842-7415

Пиня́га Р.О., к.ю.н.,
доцент кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності,
Міжрегіональна Академія управління персоналом
ORCID ID: 0009-0003-2304-3150

Добро́ва О.В., к.ю.н.,
доцент кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності,
Міжрегіональна Академія управління персоналом
ORCID ID: 0009-0003-0769-1182

У статті увагу акцентовано на тому, що запобігання злочинності посідає особливе місце у становленні правової держави, створення якої неможливе без забезпечення активної наступальної діяльності у цьому напрямі та досягнення уповільнення темпів зростання злочинності завдяки чітко визначеним пріоритетам, поступового нарощування зусиль держави і громадськості, удосконалення законодавства, організації засобів і методів запобігання, виявлення та розслідування кримінальних правопорушень. Виходячи зі змісту та цілей, ефективність оперативно-розшукового запобігання кримінальним правопорушенням висуває нагальну потребу в пошуку, обробці та використанні якомога ширшого обсягу значущої інформації про можливість вжиття оперативно-розшукових заходів.

Акцентовано, що законодавчого закріплення потребує саме оперативний пошук як стадія оперативно-розшукової діяльності, на якій оперативні підрозділи за власною ініціативою вживають заходів з пошуку та фіксації інформації про: готування до злочину; замах на злочин; учинення закінченого (але невиявленого) злочину.

Окреслено перелік заходів оперативного пошуку, що потребує законодавчого закріплення, а саме: опитування осіб за їх добровільною згодою; огляд публічно доступних об'єктів; огляд публічно недоступних об'єктів за добровільною згодою осіб, у розпорядженні (користуванні) яких вони перебувають; збирання публічно доступної інформації з будь-яких джерел; збирання інформації з обмеженим доступом, яка міститься в інформаційних банках даних правоохоронних органів, відповідно до їх компетенції; одержання конфіденційної інформації за згодою осіб, які мають доступ до неї; комплексний аналіз інформації, одержаної під час інших заходів, що проведені оперативними підрозділами; пошукове стеження – захід оперативного пошуку, який полягає у короткотривалому імпровізованому візуальному спостереженні за певним об'єктом (особою, речю або місцем), результати якого використовуються винятково в оперативно-тактичних цілях; виявлення радіоелектронних засобів у певному місці та визначення їхніх ідентифікаційних та/або технологічних ознак.

Ключові слова: кримінальні правопорушення, кримінологічне запобігання злочинності, правове регулювання, оперативно-розшукова діяльність, нормативно-правові акти, запобігання злочинності.

The article emphasizes that crime prevention occupies a special place in the formation of a legal state, the creation of which is impossible without ensuring active offensive activity in this direction and achieving a slowdown in the growth rate of crime on the basis of clearly defined priorities, gradual increase in the efforts of the state and the public, improvement of legislation, organization of means and methods of preventing, detecting and investigating criminal offenses. Based on the content and goals, the effectiveness of operational-search prevention of criminal offenses puts forward an urgent need to search, process and use the widest possible amount of significant information on the possibility of taking operational-search measures.

It is emphasized that it is the operational search that requires legislative consolidation as a stage of operational and investigative activities, at which operational units, on their own initiative, take measures to search for and record information about: preparation for a crime; attempted crime; commission of a completed (but undetected) crime.

A list of operational search measures that require legislative consolidation is outlined, namely: interviewing persons with their voluntary consent; inspection of publicly accessible objects; inspection of publicly inaccessible objects with the voluntary consent of persons in whose possession (use) they are; collection of publicly accessible information from any sources; collection of information with limited access contained in the information banks of law enforcement agencies, in accordance with their competence; obtaining confidential information with the consent of persons who have access to it; comprehensive analysis of information obtained during other measures carried out by operational units; search surveillance - an operational search measure that consists of short-term improvised visual observation of a certain object (person, thing or place), the results of which are used exclusively for operational and tactical purposes; detection of radio-electronic means in a certain place and determination of their identification and/or technological features.

Key words: criminal offenses, criminological crime prevention, legal regulation, operational and investigative activities, regulatory legal acts, crime prevention.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Для правового регулювання протидії злочинності оперативними підрозділами найефективнішими виявилися ті підходи, які ґрунтувалися на глибокому аналізі фундаментальних наукових праць щодо змісту людської діяльності загалом і юридичної діяльності зокрема.

На наше переконання, універсальну «формулу» для розуміння змісту та формулювання визначення певного виду юридичної діяльності, зокрема ОРД, запропонував М. А. Погорєцький. Учений цілком доречно виокремлює такі внутрішні структурні елементи змісту ОРД і кримінального процесу, як мета, завдання, дії та суб'єкти, що утворюють їх як цілісні діяльні системи й зовнішні їх еле-

менти, якими є стадії, етапи, організаційно-правові форми [1, с. 143]. Застосування цього підходу у межах доктринальних положень теорії ОРД та на підставі багаторічної практики ми пропонуємо тлумачити ОРД як систему дій, які: 1) проводять з метою виявлення та припинення злочинів, запобігання кримінальним правопорушенням; 2) полягають у пошуку та фіксації фактичних даних про злочинну діяльність окремих осіб і груп, місця перебування та долю осіб, оголошених у розшук; 3) здійснюють оперативні підрозділи правоохоронних органів відповідно до наданих їм законом повноважень; 4) можуть проводити як відкрито, так і негласно. Ці чотири компоненти вважаємо за доцільне обрати як основу законодавчого визначення ОРД [1, с. 143].

Варто також зазначити, що теоретики ОРД структурують її на окремі форми або ж стадії, до яких належать оперативна профілактика, оперативний пошук та оперативна розробка. Ці терміни не мають широкого розповсюдження у відкритих джерелах. Але фактично вони відповідають певним стадіям протидії злочинності оперативними підрозділами правоохоронних органів. Кожна така стадія має власні проблеми правового регулювання, які, безумовно, відбиваються і на запобігання кримінальним правопорушенням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Теоретичною основою статті є широкий спектр наукових і законодавчих джерел. Основними з них є закони та законопроекти України, з'ясування сутності та формулювання понять певних підвидів діяльності в межах ОРД і кримінального процесу завжди призводило до формування дефініцій, які вирізнялися точністю визначення змісту досліджуваних понять. Передусім це стосується монографічних досліджень О. С. Старенького, О. О. Сухачова, І. О. Сухоради, О. Ю. Татарова, А. М. Черняка та інших учених.

У багатогранній системі наукової літератури з проблематики запобігання кримінальним правопорушенням були враховані наукові положення таких авторів, як: О. М. Бандурка, Ю. В. Баулін, В. М. Бесчастний, В. В. Василевич, А. А. Вознюк, В. В. Голіна, Б. М. Головкін, Н. О. Гуторова, О. М. Джужа, В. М. Дрьомін, О. О. Дудоров, О. О. Житний, А. П. Закалюк, А. Ф. Зелінський, В. П. Ємельянов, О. Г. Кальман, О. М. Кваша, А. М. Кислий, О. Г. Колб, М. Г. Колодяжний, О. М. Костенко, В. В. Крутов, О. Г. Кулик, О. М. Литвак, О. М. Литвинов, М. І. Мельник, В. А. Мисливий, С. А. Мозоль та інші.

Формулювання цілей статті (постановка завдання).

Метою пропонованого наукового дослідження є обґрунтування стадій ОРД у площині протидії злочинності оперативними підрозділами.

У зв'язку з цим вважаємо доцільним подати власне розуміння цих стадій у площині протидії злочинності та окреслити шляхи вирішення проблем правового регулювання, що наявні на кожній з них.

Загалом протидію злочинності оперативними підрозділами вважаємо сукупністю заходів, що проводяться їх силами та засобами з метою запобігання злочинам, їх виявлення, припинення та розслідування.

Визначаючи оперативно-розшукове запобігання, науковці-кримінологи визначають її як складову частину спеціально-кримінологічного запобігання. Так, В. І. Олійник під «оперативно-розшуковим запобіганням кримінальним правопорушенням» пропонує розуміти самостійну організаційно-тактичну форму ОРД та складову частину спеціально-кримінологічного запобігання, що складається з сукупності заходів, спрямованих на невизначене коло осіб, з метою профілактики вчинення кримінальних правопорушень, а також цілеспрямованих оперативно-

розшукових та інших заходів щодо окремих груп і конкретних осіб, які виношують злочинні наміри, замислюють учинення кримінального правопорушення з метою відвернення кримінального правопорушення, відмови від злочинної мотивації та наміру або продовження злочинної діяльності, а також припинення кримінального правопорушення на стадії його підготовки або замаху [2] і тлумачить поняття оперативно-розшукової діяльності як систему гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних й оперативно-технічних засобів (ст. 2 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [3]).

Така дефініція не може забезпечити однозначного розуміння поняття ОРД, її правового змісту. Це спричинено обмеженою інформативністю. Також законодавець не пропонує визначення пошукових, розвідувальних і контррозвідувальних заходів, не розмежовує їх на гласні й негласні, не формує їх переліку. Це стосується й оперативних та оперативно-технічних засобів. Крім як у визначенні ОРД, терміни «оперативні засоби», «оперативно-технічні засоби», «пошукові заходи», «розвідувальні заходи», «контррозвідувальні заходи», «гласні заходи», «негласні заходи» в тексті Закону не використано [3, 4, с. 72–78]. Діяльність з невизначеним змістом не може бути інструментом досягнення певної мети, виконання завдань. З огляду на це вчені, які досліджували аспекти ОРД, змушені були, насамперед, формулювати власне визначення поняття такої діяльності, її змісту й окремих компонентів. Урахування зазначених обставин є необхідною умовою дослідження правового регулювання протидії злочинності оперативними підрозділами як інструмента виконання завдань запобігання злочинності.

Відтак, запобігання злочинам – це діяльність, що перешкоджає формуванню задуму вчинення злочинів та (або) не допускає його втілення, навіть у формі готування або замаху на вчинення цих злочинів. Виявлення злочинів – це діяльність з пошуку та фіксації інформації про: готування до злочину; замах на злочин; вчинення закінченого злочину. Припинення злочинів – діяльність з недопущення злочину який вже розпочався (у тому числі перешкоджання готуванню, замаху та доведенню злочину до кінця). Розслідування злочинів – це процес пізнання стороною обвинувачення факту та обставин вчинення конкретного діяння (передбаченого КК України [5]) під час досудового слідства, який втілюється у системі процесуальних дій, що застосовуються з метою виконання завдань кримінального провадження загалом [6, с. 8–20]. Оперативні підрозділи беруть участь у розслідуванні злочинів через виконання доручень слідчого, прокурора [7, с. 37–51].

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. Стадія запобігання злочинам за всіма своїми сутнісними ознаками відповідає стадії (або формі) оперативного пошуку в межах ОРД. Саме вона є найбільш проблемною в плані правового регулювання.

Дослідження правового регулювання в межах оперативного пошуку неможливе без розуміння сутності такого пошуку. Але положення чинних нормативно-правових актів не дають можливості сформулювати чітке уявлення про зазначену сутність, а у юридичній науці досі немає єдиного підходу до визначення змісту та поняття оперативного пошуку.

При цьому сучасні дослідники, здебільшого, розкривають зміст і формулюють визначення оперативного пошуку окремих категорій злочинів. Серед іншого, це визначення оперативного пошуку ознак легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (Є. В. Мякота [8]); оперативного пошуку ознак злочинів у сфері господарської діяльності (Є. М. Моїсєєв, С. І. Ніколаюк [9, с. 96–106], О. О. Руденко [10]); оперативного пошуку фактів неці-

льового використання бюджетних коштів (І. М. Ніщета [11, с. 56–70]); оперативного пошуку фактичних даних про злочини у міжнародному студентському обміні (Д. Б. Сергєєва, А. М. Черняк [12, с. 261–268]) та інші.

Такий підхід вважаємо не зовсім виправданим, оскільки визначення оперативного пошуку має бути єдиним для будь-яких категорій злочинів. Адже не може бути того, щоб сутність і правове регулювання оперативного пошуку ознак однієї категорії злочинів відрізнялася від сутності та правового регулювання оперативного пошуку злочинів іншої категорії. Різними можуть бути особливості організації і тактики оперативного пошуку ознак різних категорій злочинів, але його сутність та юридичний зміст має бути незмінним.

Отже, доцільно визначитися з розумінням сутності оперативного пошуку загалом, без урахування його спрямованості на виявлення конкретних видів злочинів. Відтак, виникає необхідність звернення до класичних, ustalених положень теорії ОРД, яка оперативний пошук (поряд з оперативною профілактикою та оперативною розробкою) традиційно відносить до форм цієї діяльності [13, с. 144–153].

Саме такий підхід до визначення поняття та змісту оперативного пошуку застосував М. В. Стащак [14, с. 297–300]. Він ґрунтовно дослідив визначення оперативного пошуку, що були сформульовані радянськими вченими, та дійшов двох слушних висновків.

По-перше, саме у радянський період сформувалася думка про те, що оперативний пошук є однією з форм оперативно-розшукової діяльності.

По-друге, спільною рисою всіх дефініцій поняття «оперативний пошук» є завдання даного виду діяльності – виявлення й накопичення відомостей, що містять нові, раніше невідомі первинні дані про підготовку та вчинення злочинів [14, с. 297–300].

Варто зауважити, що саме виявлення фактів та обставин, пов'язаних з підготовкою й вчиненням злочинів, розглядається як основний елемент змісту оперативного пошуку в результатах досліджень, що проводилися вже за часів Незалежності України. При цьому, зберігання (накопичення) відповідної інформації до змісту оперативного пошуку сучасні дослідники не включають. Таке зберігання (накопичення), в основному, розглядають як один з інструментальних засобів забезпечення інформаційно-аналітичної складової оперативного пошуку.

Так, Е. О. Дідоренко, І. П. Козаченко, Я. Ю. Кондратьєв та інші науковці зазначають, що оперативний пошук спрямований на виявлення (знайдення) серед великої кількості однорідних об'єктів саме того, який має ознаки злочинності. Заходи оперативного пошуку являють собою дії оперативних працівників, спрямовані на встановлення ще невідомих правоохоронним органам подій злочину і винних осіб, злочинів, що їх готують або вчинили [15, с. 261].

У Міжнародній поліцейській енциклопедії оперативний пошук визначено як систему оперативно-розшукових заходів, що організовують та здійснюють оперативні підрозділи для виявлення осіб і фактів, які мають значення для діяльності правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю [16, с. 538].

Але повним обсягом розкрити сутність оперативного пошуку як діяльності можливо лише визначивши всю сукупність його характерних ознак.

М. А. Погорецький та В. П. Шеломенцев [17, с. 114–121] провели системний аналіз наукових праць, присвячених дослідженню оперативного пошуку, та виокремили його наступні ознаки:

об'єктами оперативного пошуку є особи, предмети та події (факти), які є джерелами оперативної інформації;

основним критерієм віднесення певної особи, предмета та події до об'єктів оперативного пошуку є те, що

вони становлять оперативний інтерес для оперативних підрозділів правоохоронних органів, а первинна інформація про них є оперативно значущою для цих підрозділів;

оперативний пошук здійснюється поза зв'язком з конкретною особою або фактом, конкретною справою, виконанням окремих завдань, розкриттям і розслідуванням окремих злочинів, вже відомими фактами та особами;

здійснення оперативного пошуку ґрунтується на потенційній можливості розпізнання об'єкта пошуку за попередньо відомими ознаками, що властиві саме цим ще невідомим конкретним об'єктам пошуку (особі, предмету, події (факту), які підлягають встановленню в ході його здійснення);

основними завданнями оперативного пошуку є отримання первинної інформації про осіб, предмети, події (факти), які становлять оперативний інтерес, а також перевірка цієї інформації для встановлення ознак злочину чи спростування інформації про нього;

зміст оперативного пошуку становить постійна, активна цілеспрямована пошукова робота, яка являє собою систему розвідувально-пошукових заходів, що здійснюються як особисто суб'єктами пошуку (особистий пошук), так і з залученням до нього відповідних сил і засобів, у тому числі інформаційних систем, відео- та аудіозапису і фотозйомки тощо;

підставою для початку пошуку первинної оперативно значущої інформації слугує законодавчий припис: пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України [5], розвідувально-підкривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень і в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави (ст. 1 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» [3]);

для проведення розвідувально-пошукових заходів достатньо лише припущення щодо підготовки чи вчинення злочину за наявності окремих ознак, що вказують на такі діяння або на осіб, які готують, вчиняють чи вчинили злочин, причому таке припущення може мати характер версії, що ґрунтується на певних фактах;

оперативний пошук здійснюється у місцях найімовірнішого виявлення об'єктів пошуку, а саме: там, де криміногенні процеси мають тенденцію до повторюваності, регулярності проявів у часі та просторі, де ймовірною є поява осіб, які готують, вчиняють чи вже вчинили злочин, і спостерігається концентрація криміногенного контингенту; час і місце оперативного пошуку залежно від обставин визначаються суб'єктами пошуку та відповідними приписами (функціональними обов'язками, вказівками, планами тощо).

Ми поділяємо пропонування перелік сутнісних ознак оперативного пошуку, оскільки всі вони відповідають діяльності оперативних підрозділів з виявлення злочинів і загалом формують розуміння змісту оперативного пошуку.

Виходячи з викладеного, ми всебічно підтримуємо те, що вітчизняні науковці, які досліджують питання оперативного пошуку різних видів злочинів, розглядають його не як форму ОРД, а як стадію цієї діяльності [18–21].

У зв'язку з викладеним зауважимо, що заходи оперативного пошуку, в числі інших, мають бути зараховані саме до числа оперативно-розшукових заходів. Адже вони проводяться винятково суб'єктами ОРД, на підставі норм Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» з використанням методів і засобів ОРД. Не визначається законом і конкретних дій (заходів) із попередження, запобігання та виявлення злочинів. Крім того, законодавець не подає ні визначення, ні переліку оперативно-розшукових заходів загалом. Таке становище унеможливило

нормальну роботу оперативних підрозділів. Однією зі спроб унормувати на рівні закону проведення ОРД (фактично йдеться про оперативний пошук) став проєкт Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» № 6284 від 4 квітня 2017 р. [22]. Його автори розмежували заходи оперативних підрозділів на оперативно-розшукові та пошукові. До пошукових було віднесено оперативну установку; радіотехнічне обстеження; поліграфологічне опитування; розвідувальне опитування; отримання довідок; особистий пошук; оперативне ототожнення осіб, предметів та речовин; визначення ідентифікаційних і технологічних ознак радіоелектронного засобу; радіопошук; оперативне опитування осіб за їх згодою.

Розробники проєкту запровадили норму, відповідно до якої пошукові заходи (окрім радіотехнічного обстеження та радіопошуку) можуть уживатися на стадіях отримання та перевірки оперативно-розшукової інформації. Пошукові заходи з метою попередньої перевірки отриманої оперативної інформації можуть здійснюватися без заведення оперативно-розшукових справ та накопичуватися у справах контрольно-спостережного провадження. Аналогічний підхід було застосовано і у наступному проєкті зазначеного Закону (№ 1229 від 02 вересня 2019 р.) [23].

Серед недоліків згаданих законопроєктів, які стали підставами їх відхилення, було те, що: деякі їх положення суперечили положенням інших законодавчих актів України; окремі з них не узгоджувалися між собою; за поданими дефініціями не зрозуміло було, чим оперативно-розшукові заходи відрізняються від пошукових заходів; перелік пошукових заходів міг бути набагато ширшим і детальнішим.

Погоджуючись з наявністю цих та інших недоліків запропонованих проєктів, ми всебічно вітаємо ідею його розробників щодо можливості проведення низки оперативно-розшукових заходів (а саме пошукових) без заведення ОРС.

Ми не будемо вдаватися до аналізу відомчих нормативних актів. Натомість вважаємо за доцільне спиратися на норми проєктів Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» 2016, 2017, 2019 років, положення яких уособили у підходи до змісту та переліку пошукових заходів представників різних відомств.

У запровадженні кримінального аналізу до кола заходів оперативного пошуку ми не вбачаємо доцільності. Адже це окремий, самостійний напрям діяльності правоохоронних органів, який може виходити за межі ОРД та кримінального провадження. Водночас в якості пошукових заходів до законодавства доцільно запровадити окремі компоненти, що входять до змісту кримінального аналізу: збирання публічно доступної інформації з будь-яких джерел; збирання інформації з обмеженим доступом, що міститься в інформаційних банках даних правоохоронних органів; комплексний аналіз інформації, одержаної під час інших заходів, що проводяться оперативними підрозділами.

Розробники проєктів Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» (2017 та 2019 рр.) до переліку пошукових заходів включають радіотехнічне обстеження та радіопошук. При цьому вони подають радіопошуку дефініції та визначення ідентифікаційних або технологічних ознак радіоелектронного засобу.

Останнє вони розуміють як пошуковий захід, що полягає у негласному застосуванні технічних та/або програмних засобів для виявлення ідентифікаторів радіоелектронних засобів, у тому числі мобільних терміналів систем зв'язку, або інших радіоелектронних пристроїв, активованих у мережах операторів рухомого мобільного зв'язку, без розкриття змісту повідомлень, що передаються.

Радіопошук визначено як пошуковий захід, що полягає у негласному застосуванні технічних засобів для дослідження визначеного діапазону радіочастот з метою виявлення радіоелектронних засобів, які можуть представляти інтерес як джерела інформації.

До пошукових заходів автори проєктів Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» 2017, 2019 рр. віднесли «поліграфологічне опитування» (опитування з використанням комп'ютерного поліграфа) – пошуковий захід, що полягає у психофізіологічному тестуванні особи за її згодою, стосовно якої отримано відомості про її можливу причетність до протиправної діяльності з використанням спеціальних технічних засобів. Отже, під час визначення понять пошукових заходів розробники проєктів Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»: вдалися до громіздких і некоректних формулювань; не запропонували дефініції розвідувального опитування; застосували різні назви на позначення тих самих заходів; подали визначення пошукових заходів, які не містяться в переліку (інформаційний пошук); проігнорували традиційний для оперативних підрозділів пошуковий захід, який у теорії та практиці ОРД дістав назву «оперативний огляд». Крім того, аналіз цих визначень дає підстави стверджувати, що за змістом пропоновані заходи накладаються, частково охоплюють зміст інших ОРЗ і навіть окремих напрямів ОРД [3].

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Підсумовуючи викладене, можемо зазначити наступне. Насамперед, законодавчого закріплення потребує сам оперативний пошук як стадія оперативно-розшукової діяльності, на якій оперативні підрозділи за власною ініціативою вживають заходів з пошуку та фіксації інформації про: готування до злочину; замах на злочин; учинення закінченого (але невиявленого) злочину.

Відповідно до підстав оперативно-розшукової діяльності (ст. 6 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»), окремим пунктом має бути внесене: «профілактика, своєчасне виявлення і припинення злочинів, запобігання злочинам, викриття причин і умов, які сприяють їх вчиненню».

У Законі України «Про оперативно-розшукову діяльність» потрібно визначити перелік заходів оперативного пошуку. До цього переліку мають увійти: опитування осіб за їх добровільною згодою; огляд публічно доступних об'єктів; огляд публічно недоступних об'єктів за добровільною згодою осіб, у розпорядженні (користуванні) яких вони перебувають; збирання публічно доступної інформації з будь-яких джерел; збирання інформації з обмеженим доступом, яка міститься в інформаційних банках даних правоохоронних органів, відповідно до їх компетенції; одержання конфіденційної інформації за згодою осіб, які мають доступ до неї; комплексний аналіз інформації, одержаної під час інших заходів, що проведені оперативними підрозділами; пошукове стеження – захід оперативного пошуку, який полягає у короткочасному імпровізованому візуальному спостереженні за певним об'єктом (особою, річчю або місцем), результати якого використовуються винятково в оперативно-тактичних цілях; виявлення радіоелектронних засобів у певному місці та визначення їхніх ідентифікаційних та/або технологічних ознак.

Матеріали заходів оперативного пошуку, що проводяться з метою запобігання та виявлення злочинів, мають накопичуватися в справах оперативного пошуку. Такі справи повинні заводитися за окремими напрямками боротьби зі злочинністю, про що має повідомлятися прокурор. Порядок ведення цих справ має визначатися підзаконними нормативно-правовими актами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Погорецький М. А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі : монографія. Харків: Арсіс, 2007. 576 с.
2. Олійник В. І. Кримінально-правове, кримінологічне та кримінально-виконавче забезпечення охорони державної таємниці в Україні) : дис. ... доктора юрид. наук / ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом». К., 2023. 408 с.
3. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-XII. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.
4. Князев С. М. Негласна робота як фундаментальна категорія теорії оперативно-розшукової діяльності та кримінального процесу. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2019. № 2 (18). С. 72–78.
5. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
6. Князев С., Чернявський С., Грібов М. Законодавче регулювання оперативно-розшукової діяльності: проблеми та шляхи їх розв'язання. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2021. № 20. С. 8–20.
7. Грібов М. Л., Черняк А. М. Протидія злочинності оперативними підрозділами правоохоронних органів: поняття та зміст. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 4. С. 37–51.
8. Мякота Є. В. Оперативний пошук ознак легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. К., 2015. 247 с.
9. Моїсєєв Є. М., Ніколаюк С. І. Оперативний пошук ознак злочинів у сфері господарської діяльності. *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. 2008. № 2. С. 96–106.
10. Руденко О. О. Правові та організаційно-тактичні основи протидії підрозділами ДСБЕЗ МВС України незаконній господарській діяльності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 21.07.04 – Оперативно-розшукова діяльність. К., 2009. 18 с.
11. Ніщета І. М. Особливості оперативного пошуку фактів нецільового використання бюджетних коштів. *Науковий вісник Львівського ДУВС*. 2007. № 1. С. 56–70.
12. Сергєєва Д. Б., Черняк А. М. Оперативний пошук проявів нелегальної міграції у міжнародному студентському обміні органами СБ України. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2015. Спец. вип. № 4 (71). С. 261–268.
13. Черняк А. М. Оперативний пошук фактичних даних про злочини у міжнародному студентському обміні. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2016. № 1. Ч. 2. С. 144–153.
14. Сташак М. В. Теоретичні засади визначення поняття «протидія злочинності». *Напрямки удосконалення протидії правопорушенням у сфері господарської діяльності* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Ірпінь, 2–3 груд. 2011 р.). Ірпінь, 2011. С. 297–300.
15. Дідоренко Е. О., Козаченко І. П., Кондратьєв Я. Ю., Пилипчук В. П., Регульський В. Л. Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ: Загал. частина: підручник / за ред. Л. В. Бородича. Луганськ : РВВ ЛІВС, 1999. Т. 1. 390 с.
16. Конопля Н., Усенко Б. Оперативний пошук. *Міжнародна поліцейська енциклопедія* / відп. ред.: В. В. Коваленка, Є. М. Моїсєєва, В. Я. Тація, Ю. С. Шемшученка. К. : Атіка, 2010. Т. VI: Оперативно-розшукова діяльність поліції (міліції). 2010. С. 538.
17. Погорецький М., Шеломенцев В. Пошукові ознаки об'єктів оперативного пошуку: поняття та сутність. *Вісник Акад. управління МВС*. 2010. № 4 (16). С. 114–121.
18. Кондратьєв Я. Ю. Теоретичні, правові та оперативно-тактичні засади запобігання злочинам оперативними підрозділами кримінальної міліції : монографія. К. : НАВСУ, 2004. 444 с.
19. Німчик В. П. Організаційно-тактичні основи оперативного пошуку : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 21.07.04 – Оперативно-розшукова діяльність. К., 2005. 20 с.
20. Черняк А. М. Теоретичні, правові та праксеологічні проблеми протидії злочинам у сфері міжнародного студентського обміну оперативними підрозділами : дис. ... доктора юрид. наук: спец. 12.00.09. К., 2018. 537 с.
21. Погорецький М. А., Жовтан П. В. Оперативний пошук як початкова стадія забезпечення оперативними підрозділами доказування одержання неправомірної вигоди. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 1 (34). С. 121–129.
22. Про оперативно-розшукову діяльність: проект Закону України від 4 квіт. 2017 р. № 6284. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL : <http://w1.c1.rada.gov.ua>.
23. Про оперативно-розшукову діяльність: проект Закону України від 2 верес. 2019 р. № 1229. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL : <http://w1.c1.rada.gov.ua>.